

**KURATORIUM
OŚWIATY
w Łodzi**

Indywidualny identyfikator uczestnika konkursu

**WOJEWÓDZKI KONKURS PRZEDMIOTOWY
Z HISTORII**
organizowany przez Łódzkiego Kuratora Oświaty
dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2022/2023

TEST – ETAP WOJEWÓDZKI

- Na wypełnienie testu masz **120 min.**
- Arkusz liczy **40 stron** i zawiera **25 zadań**, w tym brudnopis.
- Przed rozpoczęciem pracy sprawdź, czy Twój arkusz jest kompletny. Jeżeli zauważysz usterki, zgłoś je Komisji Konkursowej.
- Zadania czytaj uważnie i ze zrozumieniem.
- Odpowiedzi wpisuj długopisem bądź piórem, kolorem czarnym lub niebieskim.
- Dbaj o czytelność pisma i precyzję odpowiedzi.
- W zadaniach zamkniętych zaznacz prawidłową odpowiedź zgodnie z poleceniem.
- Jeżeli się pomylisz w zadaniach zamkniętych wstawiając znak X, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz znakiem X inną odpowiedź.
- Oceniane będą tylko te odpowiedzi, które umieścisz w miejscu do tego przeznaczonym.
- Przy każdym zadaniu podana jest maksymalna liczba punktów możliwa do uzyskania za prawidłową odpowiedź.
- Pracuj samodzielnie. Postaraj się udzielić odpowiedzi na wszystkie pytania.
- Nie używaj korektora. Jeśli pomylisz się w zadaniach otwartych, przekreśl błędną odpowiedź.

Powodzenia

Maksymalna liczba punktów – 100

Liczba uzyskanych punktów – .....

Imię i nazwisko ucznia: .....
wypełnia Komisja Konkursowa po zakończeniu sprawdzenia prac

Podpisy członków komisji sprawdzających prace:

1. ....
(imię i nazwisko) (podpis)

2. ....
(imię i nazwisko) (podpis)

Zadanie nr 1

Źródło 1. Rydwany władcy

Źródło ilustracji: <https://www.zwiadowcahistorii.pl/terakotowa-armia-rosnie-odkryto-kolejne-220-figur/>

Źródło 2. Fragment dekorowanej skrzyni, zwanej Sztandarem z Ur

Źródło ilustracji: <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2887325,Bojowe-rumaki-pierwszych-cywilizacji-okazaly-sie-oslamami>

Źródło 3.

Tamtejsi uczeni, przede wszystkim kapłani, zajmowali się m.in. matematyką. Potrafili przeprowadzać działania na dużych liczbach, znali ułamki. Opracowali system

liczbowy oparty na liczbie 60, którym do dziś posługujemy się np. przy obliczaniu miary kątów czy mierzeniu czasu. Dzięki obserwacjom nieba tworzyli zaczątki astronomii. Na tej podstawie opracowali kalendarz liczący 354 dni i dzielący się na 12 miesięcy, wynaleźli też zegar słoneczny. Podzielili dobę na 24 godziny. [...] Jednym z najważniejszych wynalazków ludów [tego obszaru] było koło. Zastosowali je w garncarstwie i transporcie. Dzięki temu mogli wyrabiać niemal idealnie okrągłe naczynia, a dwu- lub czterokołowe wozy ciągnięte przez woły pozwalały przewozić ciężkie ładunki na znaczne odległości.

Źródło: K. Kowalewski, I. Kąkolewski, A. Plumińska-Mieloch, Historia. Podręcznik dla klasy 5 szkoły podstawowej, WSiP, s. 34.

1.1. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

W źródle 3. scharakteryzowano osiągnięcia cywilizacji:

A. sumeryjskiej.

C. greckiej.

B. chińskiej.

D. rzymskiej.

1.2. Rozstrzygnij, która grafika – ze źródła 1. czy źródła 2. – przedstawia dzieło sztuki niezwiązane z obszarem cywilizacji scharakteryzowanym w źródle 3.

Rozstrzygnięcie:

1.3. Uzasadnij swoją odpowiedź na pytanie 1.2., odnosząc się do wszystkich źródeł.

Uzasadnienie:

...../ 3 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 2

Źródło 1. Mapa

Źródło: K. Kowalewski, I. Kąkolewski, A. Plumińska-Mieloch, Historia. Podręcznik dla klasy 5 szkoły podstawowej, WSiP, s. 44.

Źródło 2. T. Jelonek, Historia Literacka Biblii

Każda cywilizacja posiada właściwy sobie sposób przypisywania bogom autorstwa jej pierwszych tekstów. Dla muzułmanów Koran jest ścisłą i dosłowną kopią archetypu przechowywanego w niebie przez całą wieczność. Mahomet był tylko biernym narzędziem objawienia; [...] Wedle Hindusów Wedy miałyby być zasłyszane od samego Brahmy [...]. [...] Biblia jest natchniona przez Ducha Świętego i z tego powodu nie zawiera błędów w porządku religijnym, choć ludzcy autorzy niektórych tekstów byli w rękach Boga instrumentami wolnymi i inteligentnymi. Dla innych wreszcie księgi, które wchodzą do kanonu ich Pism, są dziełami bardzo starymi, często przypisanymi założycielom czy wielkim postaciom [...]. Odyn w mitologii [...] był najwyższym bogiem panteonu, reprezentantem i patronem władzy zwierzchniej, mądrości i funkcji militarnej. Posiadał on tajemnicę run, siłę magiczną i sztukę zaklęć.

Źródło: https://opoka.org.pl/biblioteka/T/TB/petrus_2009_lit_bib_02.html

2.1. Zaznacz literę „P”, jeśli dane zdanie jest prawdziwe lub „F”, jeśli jest fałszywe.

2.1.1.	Na terenie przedstawionym na mapie nie ma obecnie miejsc świętych dla wyznawców judaizmu.	P	F
2.1.2.	Dla wyznawców Allaha świętą księgą są Wedy.	P	F
2.1.3.	Wspomniany w tekście Odyn był jednym z bogów w mitologii greckiej.	P	F
2.1.4.	Biblia jest świętą księgą dla wyznawców religii monoteistycznej.	P	F

2.2. Na mapie ze źródła 1. oznaczono góry związane z tradycyjnymi dziejami jednej z religii, której świętą księgę opisano w tekście. Podaj nazwę tej religii.

--

2.3. Podaj literę z mapy, którą oznaczono opisane niżej miejsce.

Opis	Litera
Na tej górze Jahwe przekazał Mojżeszowi kamienne tablice z dziesięciorgiem przykazań i zawarł przymierze z narodem izraelskim.	

...../ 6 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 3

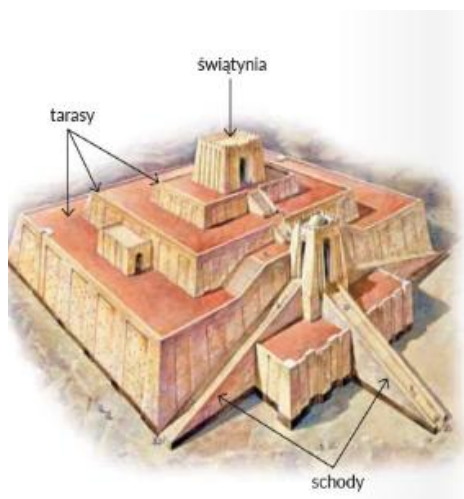
Źródło 1. Herodot, Dzieje

Otóż jednym wyznaczono, żeby z kamieniołomów w Górach Arabskich wlekli kamienie. [...] Skoro kamienie przeprowiono na statkach przez rzekę, polecił odbierać je innym i wlec ku tzw. Góróm Libijskim. [...] Okres dziesięciu lat zszedł udręczonemu ludowi na budowie drogi, po której wlekli kamienie [...] Zatem

dziesięciu lat wymagała budowa tej drogi i podziemnych komór grobowych na owym wzgórzu [...] A jest [ta budowla] czworoboczna, a każdy jej bok ma osiem pletrów [pletron = 29,6 m] i tyleż wynosi jego wysokość; [...].

Herodot, Dzieje, tłum. S. Hammer, Warszawa 1954, s.174-175.

Źródło 2.

Źródło: K. Kowalewski, I. Kąkolewski, A. Plumińska-Mieloch, Historia. Podręcznik dla klasy 5 szkoły podstawowej, WSiP, s. 32.

3.1. Rozstrzygnij, czy opis ze źródła 1. i ilustracja ze źródła 2. dotyczą tej samej budowli.

Rozstrzygnięcie:

3.2. Uzasadnij swoją odpowiedź na pytanie 3.1., odnosząc się do obu źródeł.

Uzasadnienie:

...../ 2 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 4

			
Herakles	Doryforos	Atena Partenos	Dyskobol
A	B	C	D

Źródła: <https://zpe.gov.pl/a/klasyczna-harmonia/DhHysZcYV>;

https://pl.wikipedia.org/wiki/Atena_Partenos#/media/Plik:NAMA_Ath%C3%A9na_Varvakeion.jpg;

<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Lizyp;3933389.html>; <http://figuryzmarmuru.pl/index.php/rzezby-antyczne/>

4.1. Podpisz przedstawione rzeźby imionami ich twórców. Spośród wymienionych poniżej należy dopasować po jednym autorze do każdej rzeźby.

Do wyboru: Nike, Lizyp, Diogenes, Myron, Sokrates, Kallimach, Fidiasz, Poliklet

Rzeźba (litera)	Imię twórcy
A	
B	
C	
D	

4.2. Zaznacz literę, którą oznaczono rzeźbę wykonaną dla świątyni mieszczącej się na ateńskim akropolu.

- A. C.
B. D.

..... / 5 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 5

Źródło 1.

Chłopcy pozostawali w rodzinnych domach do siódmego roku życia. Potem ich wychowaniem zajmowało się państwo. Mieszkali wśród rówieśników w specjalnych obozach, gdzie byli poddani żelaznej dyscyplinie, a za przewinienia groziły im surowe kary. Młodszy pod okiem starszych kolegów ćwiczyli sprawność fizyczną i umiejętności potrzebne wojownikom. Byli skąpo karmieni i lekko odziani, sypiali na ziemi. Wszystko po to, by przygotować się do wojennych trudów oraz by stali się odporni na ból i niewygody. Nawet sposób wyrażania się młodych [...] miał być odpowiedni dla tych, którzy wydają polecenia i słuchają komend. Uczono ich więc mówić krótko i konkretnie, gdyż taki sposób komunikowania się pomagał na polu bitwy.

Źródło: K. Kowalewski, I. Kąkolewski, A. Plumińska-Mieloch, Historia. Podręcznik dla klasy 5 szkoły podstawowej, WSiP, s. 65.

5.1. Podaj stosowaną w historiografii nazwę systemu wychowawczego opisanego w tekście.

5.2. Zaznacz właściwe zakończenia zdań.

Zdanie 1. Zwięzły sposób wypowiedzi opisany w tekście określa się jako:

- A. lakoniczny.
- B. trojański.
- C. olimpijski.
- D. syzyfowy.

Zdanie 2. Polis, której dotyczy tekst była położona:

A. w Attyce.

B. na Peloponezie.

C. w Macedonii.

D. w Azji Mniejszej.

5.3. W tabeli wskazano miejsca bitew. Wpisz w odpowiednim wierszu tabeli datę roczną starcia, w którym walczyła armia państwa opisanego w tekście źródłowym.

Termopile	
Maraton	
Issos	

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

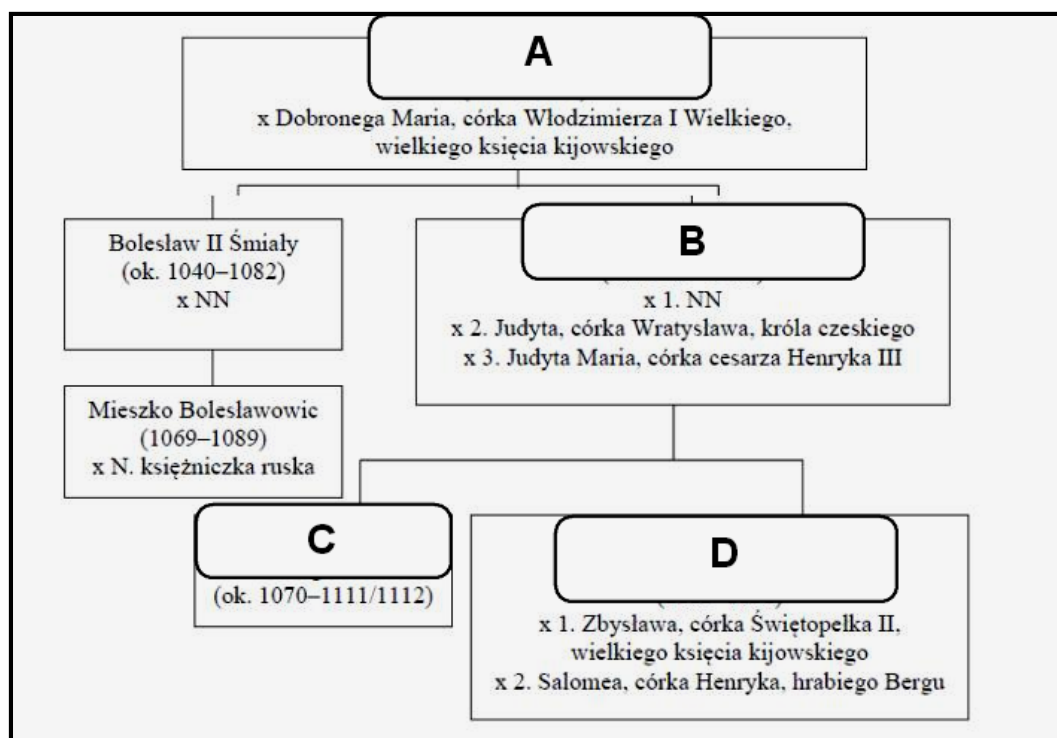
Zadanie nr 6

Źródło 1.

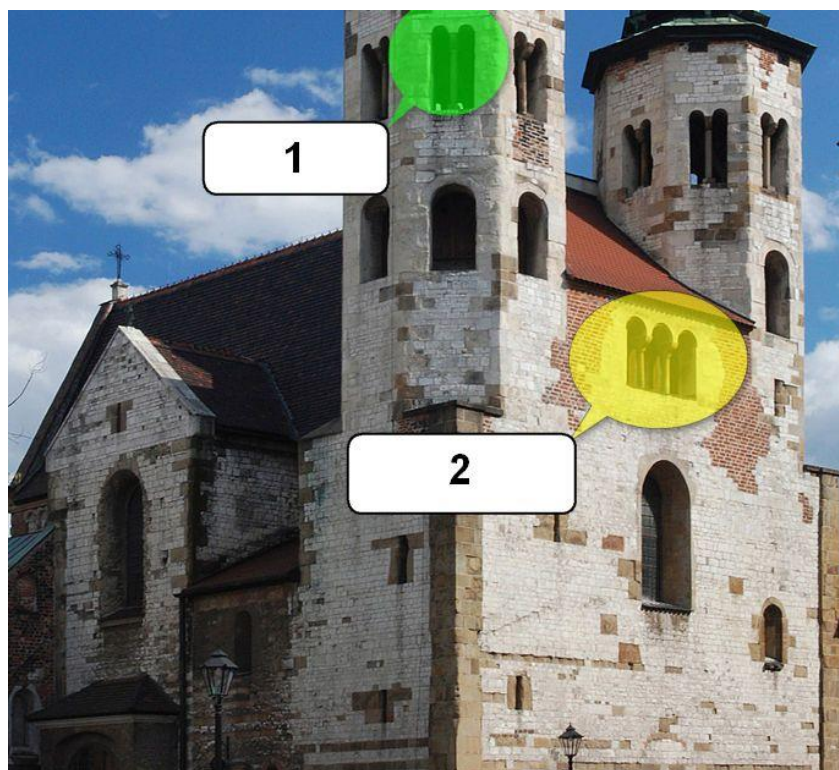
Po ucieczce Bolesława Śmiałego panowanie w Polsce objął jego młodszy brat [...]. Nowy władca nie był tak ambitny jak jego poprzednik i nie starał się o uzyskanie korony królewskiej, zadowolając się tytułem księcia. [W tym okresie] bardzo silną pozycję w państwie uzyskał jego palatyn – Sieciech. Wykorzystał on nieudolność władcy i w rzeczywistości przejął jego rolę. Wielka rola Sieciecha budziła zazdrość i gniew synów [...]. Sprzymierzyli się oni przeciw Sieciechowi, pokonali jego wojska i wygnali go z kraju. Zwycięzcy bracia wymusili na ojcu, by podzielił między nich Polskę. Starszy [...] otrzymał Wielkopolskę i Kujawy, a [młodszy] Małopolskę i Śląsk. [...] [Ich ojciec] zachował dla siebie Mazowsze.

Źródło: G. Wojciechowski, Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy piątej szkoły podstawowej, Nowa Era, Warszawa 2021, s. 179.

Źródło 2. Tablica genealogiczna

Źródło 3. Kościół św. Andrzeja w Krakowie ufundowany przez palatyna Sieciecha

Źródło ilustracji:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ea/Krak%C3%B3w%2C_St._Andrew.JPG

6.1. Na podstawie opisu ze źródła 1. oraz wiedzy własnej uzupełnij informacje na tablicy genealogicznej ze źródła 2. Do miejsc oznaczonych literami A, B, C i D wpisz imiona i przyjęte w historiografii przydomki władców Polski.

Litera z tablicy genealogicznej	Imię i przydomek władcy Polski
A	
B	
C	
D	

6.2. Podaj nazwę dynastii, której tablicę genealogiczną przedstawiono w źródle 2.

6.3. Podaj imię i przydomek władcy, który jako jedyny z oznaczonych na tablicy genealogicznej został koronowany na króla Polski.

6.4. Na podstawie tekstu i wiedzy własnej określ, za panowania którego władcy palatyn Sieciech ufundował kościół przedstawiony w źródle 3. Podaj imię i przydomek księcia polskiego.

6.5. Uzupełnij tabelę dotyczącą kościoła przedstawionego w źródle 3. Określ styl architektoniczny budowli oraz podaj nazwy charakterystycznych dla niego otworów okiennych przedzielonych kolumnami, które oznaczono na zdjęciu liczbami 1 i 2.

Styl architektoniczny	
Detal 1	
Detal 2	

...../ 10 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

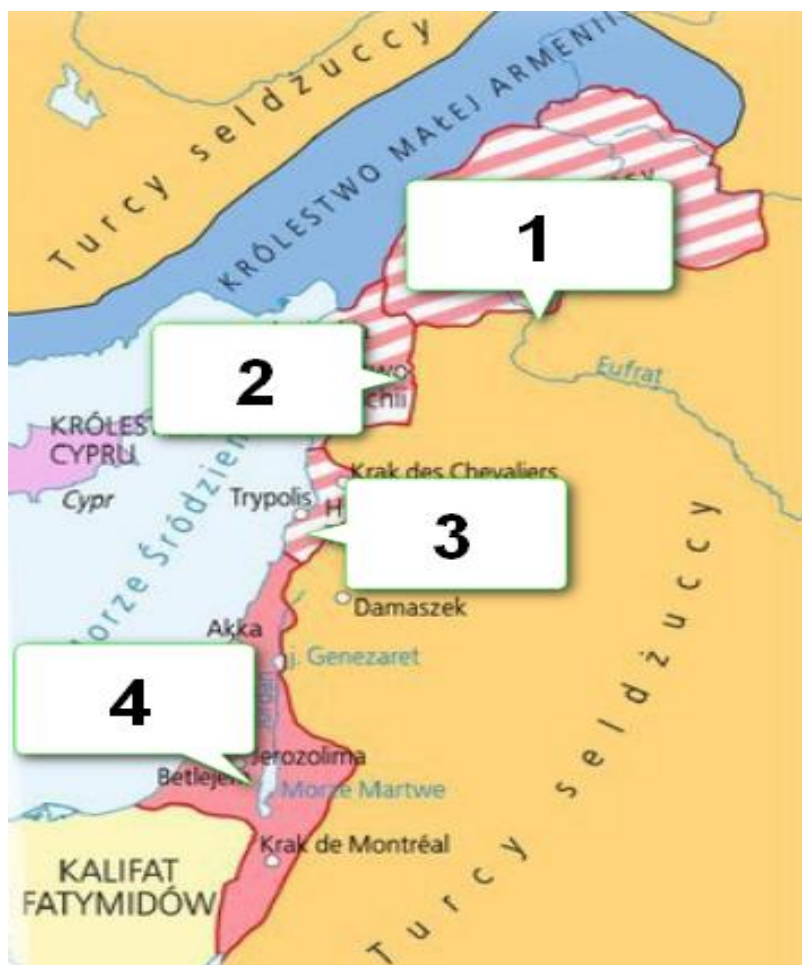
Zadanie nr 7

Źródło 1.

Na ziemiach odebranych [...] krzyżowcy założyli cztery niewielkie państwa. [...] W państwach tych krzyżowcy wprowadzili taki ustrój jak w Europie. Muzułmańscy chłopci musieli pracować na utrzymanie chrześcijańskich rycerzy. Wrogość między jednymi a drugimi była ogromna. [...] grasowały zbrojne grupy muzułmanów, które napadały na pielgrzymów. Dla ich obrony zaczęły powstawać zakony rycerskie.

Źródło: T. Małkowski, Historia. Podręcznik dla klasy 5 szkoły podstawowej, GWO, Gdańsk 2018, s. 110.

Źródło 2. Mapa „Państwa utworzone przez krzyżowców po 1096 r.”

Źródło: T. Małkowski, Historia. Podręcznik dla klasy 5 szkoły podstawowej, GWO, Gdańsk 2018, s. 111.

7.1. Do wymienionych w tabeli państw chrześcijańskich na Bliskim Wschodzie przyporządkuj liczby, którymi oznaczono je na mapie.

Nazwa państwa	Numer na mapie
Królestwo Jerozolimskie	
Hrabstwo Edessy	

7.2. Podaj nazwę ustroju społeczno-gospodarczego, o którym mowa w źródle 1.

Źródło 2. Numizmat

Replika złotego dukata królewskiego z ok. 1330 r. Na awersie znajduje się majestatyczne przedstawienie króla, na rewersie zaś św. Stanisław. Moneta potwierdza ścisły związek ideologii monarszej z kultem biskupa męczennika.

Źródło: Gabinet Numizmatyczny Damian Marciniak, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 4.0.

8.1. Podaj imię i przydomek polskiego króla, który skazał biskupa Stanisława na męczeńską śmierć.

8.2. Podaj imię i przydomek polskiego króla, za panowania którego wybito monetę ze źródła 2.

8.3. Odwołując się do źródeł i wiedzy własnej wyjaśnij, z jaką symboliką wiązał się kult św. Stanisława oraz w jakim celu odwoływał się do niej XIV-wieczny król Polski.

8.4. Rozstrzygnij, czy bitwę oznaczoną na mapie ze źródła 1. literą A stoczył ten sam władca, który wybił monetę ze źródła 2.

Rozstrzygnięcie:

8.5. Określ, kto był przeciwnikiem wojsk polskich w bitwie oznaczonej na mapie ze źródła 1. literą A.

...../ 6 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 9

Źródło 1. Uniwersał królewski z dnia 7 sierpnia 1649 r.

Jednak, iż ten zdrajca Chmielnicki i niegodny imienia chrześcijańskiego nie przestał związku z pogaństwem [...], a na koniec na wojsko nasze, króla i pana swego, pomazańca Bożego, nastąpił zleconego sobie od nas nad Wojskiem Zaporoskim hetmaństwa przeciwko nam, jako niewdzięczny łaski naszej, zażywając, przeto składamy go z tegoż hetmaństwa i żeby za zdrajcę naszego i wszystkiej ojczyzny i narodu ruskiego nieprzyjaciela był miany, opowiadamy.

Źródło cytatu: J. Kaczmarczyk, Bohdan Chmielnicki, Wrocław 1988, s. 104.

9.1. Podaj nazwę dynastii, z której pochodził wystawca cytowanego uniwersału.

9.2. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Powodem wydania uniwersału było oblężenie twierdzy:

A. Połock.

C. Chocim.

B. Zbaraż.

D. Kamieniec Podolski.

...../ 2 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 10

Źródło 1. Artur Oppman, Głos Małachowskiego, Warszawa 1917

Z pod grobowego przemawiam kamienia,
Twą krwią, Ojczyzno, zbudzony do życia,
A chciałbym głos mieć, jako żar płomienia
I jako dzwonów hejnałowe bicia; [...]
Widziałem ciebie na przepaści skraju,
Widziałem ciebie spodłłą i marną,
A oto duchy zapłonęły w Maju
I zapaliły gwiazdę twą ofiarną;
Pod oną gwiazdą stanęłaś na straży
Z dostojną dumą na królewskiej twarzy
I z hardą ręką na luncie. [...]
Cały narodzi! oto wielkie słowo,
Które gra spżem i, jak piorun, wali;
Zniż się, magnacka, żadna koron głowo,
Podnieście czoła, którzyście czekali!
Tak chcemy! stanów jest zrównanie Boże!
O, ludu! faluj, jak wezbrane morze,
I pływ ku złotej swobodzie!

Źródło: https://pl.wikisource.org/wiki/G%C5%82os_Ma%C5%82achowskiego

10.1. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Tytułowa postać utworu pełniła funkcję:

A. Marszałka Sejmu Wielkiego.	C. Namiestnika Królestwa Polskiego.
B. dyktatora powstania listopadowego.	D. Tymczasowego Naczelnika Państwa.

10.2. Podaj rok wcześniejszego wydarzenia, do którego nawiązują niniejsze słowa wiersza: „A oto duchy zapłonęły w Maju | I zapaliły gwiazdę twą ofiarną”.

10.3. Wyjaśnij, jakie wydarzenie zainspirowało autora do napisania utworu w 1917 roku.

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 11

Źródło 1. Artur Oppman, List Księcia Józefa

Nocą, z obozu, Najjaśniejszy Panie,
Piszę do ciebie ten żołnierski list,
Jeszcze mam w uszach trąb Dubienki granie
I z pod Zieleniec szczęk szabel, kul świst;
Na wieść z Warszawy, z oficerów korem,
Jam się z mym polskim rozsądzał honorem

I z twych się, królu, wypisuję list!...

Sercu rycerza ciężka chwila taka,
Kiedy z karnością musi toczyć bój,
Alem ja pierwaj miano miał Polaka
Zanim, o królu, wdziałem mundur twój!
Byłeś mi ojcem, Najjaśniejszy Panie,
Ale mnie Matki dobiega wołanie
Tam jest me serce, posterunek mój!...
[...]

Nie mogąc umrzeć, jako bohaterzy,
Dla ciebie, królu, i Ojczyzny swej,
Z listem ci moje odsyłam orderzy,
Te, które wszystkie miałem z łaski twej;
Z jednym się tylko nie rozstanę długo:
Z krzyżem [...], zdobytym zasługą,
Ten mi do trumny kiedyś włożyć chciej!

Źródło: [https://pl.wikisource.org/wiki/List_ksi%C4%99cia_J%C3%B3zefa_\(Oppman,_1930\)](https://pl.wikisource.org/wiki/List_ksi%C4%99cia_J%C3%B3zefa_(Oppman,_1930))

11.1. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Autor wiersza kieruje swoje słowa do króla:

A. Jana II Kazimierza Wazy	C. Augusta II Mocnego
B. Michała Korybuta Wiśniowieckiego	D. Stanisława Augusta Poniatowskiego

11.2. Podaj datę roczną wspomnianej w tekście bitwy.

11.3. Wstaw znak „X” obok orderu, który został ustanowiony dla uczczenia zwycięstwa we wspomnianej w tekście bitwie.

Order Orła Białego	
Order Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej	
Order Virtuti Militari	

11.4. Wyjaśnij, z jakim działaniami monarchy wiąże się postawa księcia opisana w wierszu.

--

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 12

Źródło 1.

Tymczasem za murami Cytadeli w Warszawie dojrzewał proces [...]. Najbliżsi współpracownicy dyktatora zachowali się z godnością. On sam ograniczył się do krótkiego „wyznania wiary”. [...] Komisja śledcza wiedziała, że był on „naczelnikiem rządu”, że wszyscy inni byli tylko podwładnymi. Jednakże na rozkaz cara postanowiono wykonać wyrok śmierci na pięciu osobach.

Źródło: S. Kieniewicz, Warszawa w powstaniu [...], Warszawa 1983, s. 200.

12.1. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Dyktator, o którym mowa w tekście to:

A. Ludwik Mierosławski.

C. Romuald Traugutt.

B. Marian Langiewicz.

D. Dezydery Chłapowski.

12.2. Na podstawie wiedzy własnej określ, w którym roku zapadł wyrok.

Data roczna wydania wyroku:

...../ 2 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 13

Źródło 1. Biogram

W 1882 r. zaangażował się w badania z dziedziny fizyki nad bardzo niskimi temperaturami. Był wówczas młodym profesorem uniwersytetu w Krakowie i ściśle współpracował tam z Zygmuntem Wróblewskim. Sprowadzili oni z Francji aparaturę pozwalającą na obniżanie temperatury do -105°C i wspólnie ją udoskonaili, zwiększając zasięg jej możliwości do -160°C . Dzięki temu w kwietniu 1883 r. udało im się skroplić, jako pierwszym w dziejach, podstawowe składniki powietrza – azot i tlen. Po śmierci Wróblewskiego kontynuował te prace, budując i doskonaląc kolejne urządzenia. Udało mu się uzyskać w stanie ciekłym wszystkie znane podówczas gazy z wyjątkiem wodoru oraz ustalić wiele ich właściwości, m.in. wyznaczyć ich ciężar właściwy. Jego osiągnięcia były szeroko znane za granicą i wysoko cenione.

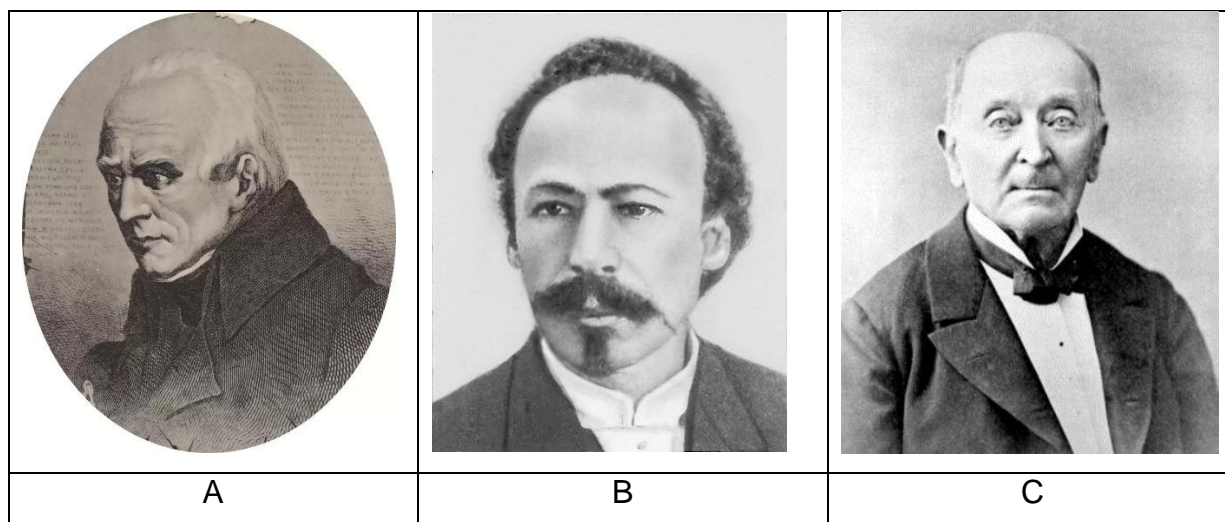
Na podstawie: B. Orłowski, Swego nie znacie. Polski wkład do cywilizacji naukowo-technicznej (w zarysie), IPN 2021, s. 45-46.

Źródło 2. Biogram

Był uczestnikiem powstania listopadowego, a po jego upadku zdecydował się na emigrację. Udał się do Paryża, gdzie ukończył École des Mines, uzyskując dyplom inżyniera górnika. W 1838 roku wyjechał do Chile, gdzie został nauczycielem akademickimi. Jego dorobek akademicki dotyczy głównie geologii i mineralogii. W 1848 r. został honorowym obywatelem Chile.

Na podstawie: B. Orłowski, Swego nie znacie. Polski wkład do cywilizacji naukowo-technicznej (w zarysie), IPN 2021, s. 76.

Źródło 3.

Źródło: <https://www.muzeum-hrubieszow.com.pl/patron/>, [encyklopedia.pwn.pl, zyciorysy.pl/biografia/\[...\]](https://encyklopedia.pwn.pl/zyciorysy.pl/biografia/[...],), https://mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Polskie-osiagniecia-naukowo-techniczne-odcinek-4.pdf, https://mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Polskie-osiagniecia-naukowo-techniczne-odcinek-8.pdf.

13.1. Rozpoznaj osobę scharakteryzowaną w źródle 1. Podaj jej imię i nazwisko oraz nazwę uczelni, z którą była związana.

Imię i nazwisko	
Uczelnia	

13.2. Przyporządkuj portrety ze źródła 3 do biogramów ze źródeł 1 i 2. Przypisz literę, którą oznaczono zdjęcie naukowca do jego biogramu.

Biogram	Zdjęcie (litera)
Źródło 1.	
Źródło 2.	

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 14

Źródło 1. Biogram

Polski inżynier hydrotechnik, elektryk, profesor Politechniki w Zurychu, minister robót publicznych, minister spraw zagranicznych, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Jego prace zostały nagrodzone na Wystawie Międzynarodowej w Paryżu (1896), zyskał sławę jako pionier elektryfikacji Szwajcarii. Kierował budową wielu potężnych hydroelektrowni w Europie Zachodniej.

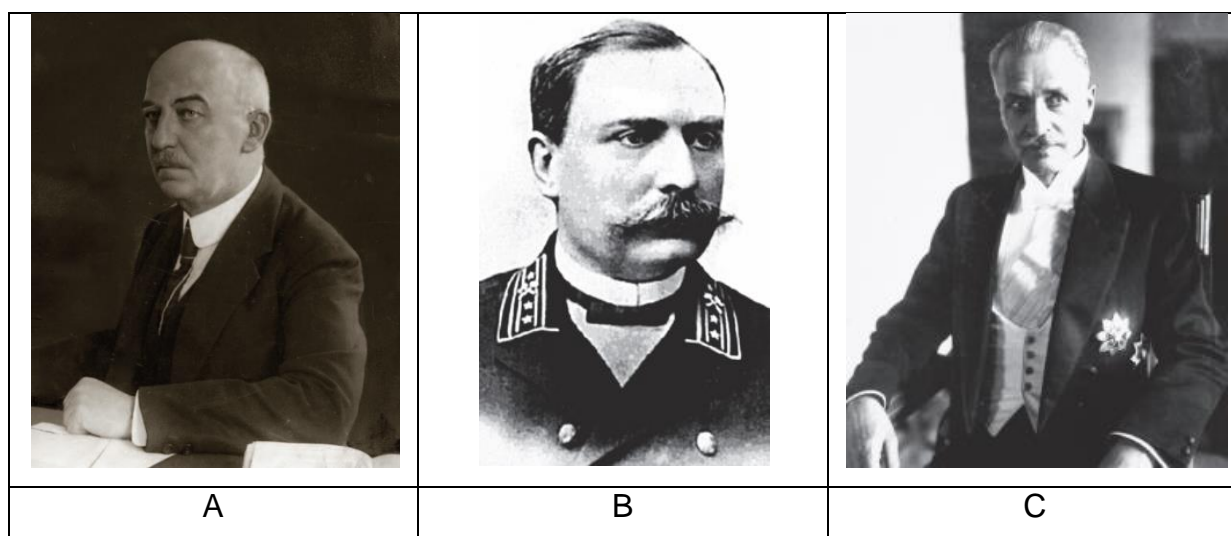
Źródło: Opracowanie własne.

Źródło 2. Biogram

Urodził się w rodzinie ziemiańskiej w okolicach Kutna. W latach 1859-1866 uczył się w gimnazjum gubernialnym w Płocku. Następnie studiował nauki przyrodnicze na wydziale fizyko-matematycznym Szkoły Głównej w Warszawie, a po jej zlikwidowaniu w 1869 roku na Uniwersytecie w Petersburgu. Wynalazca, geolog, hutnik, nafciarz i filantrop. Określany mianem „ojca nafty bakijskiej” czy „polskiego Nobla”. Główny filantrop nauki polskiej – darczyńca ówczesnej Kasy im. Mianowskiego.

Źródło: Opracowanie własne.

Źródło 3.

Źródło: <https://www.zsp-wola-kielpinska.pl/patron/>, pl.wikipedia.org,

<https://gigancinauki.pl/gn/edukacja/82624,Swego-nie-znacie-Polski-wklad-do-cywilizacji-naukowo-technicznej-w-zarysie.html>, https://mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Polskie-osiagniecia-naukowo-techniczne-odcinek-7.pdf, https://mowiawieki.pl/templates/site_pic/files/Polskie-osiagniecia-naukowo-techniczne-odcinek-9.pdf.

14.1. Podaj imiona i nazwiska naukowców, których biogramy przedstawiono w źródłach 1 i 2.

Biogram	Imię i nazwisko
Źródło 1.	
Źródło 2.	

14.2. Przyporządkuj portrety ze źródła 3 do biogramów ze źródeł 1 i 2. Przypisz literę, którą oznaczono zdjęcie naukowca do jego biogramu.

Biogram	Zdjęcie (litera)
Źródło 1.	
Źródło 2.	

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 15

Źródło 1.

Przedmiotem tego patriotyzmu [...] nie jest pewien zbiór swobód, które dawniej ojczyznę nazywano, ale sam naród jako żywy organizm społeczny [...]. Jednostka tu nie występuje jako walcząca o wolność jedynie – głównym jej celem jest rozszerzenie zakresu narodowego życia, pomnożenia materialnego i duchowego dobra narodu, zdobycie dla tej całości społecznej, do której należy, możliwości wysokiego stanowiska w szeregu ludów.

Źródło: J. Kłaczko, A. Łaskiewicz, S. Roszak, Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy siódmej szkoły podstawowej, Nowa Era, Warszawa 2017, s. 139.

Źródło 2.

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

15.1. Podaj imię i nazwisko polityka reprezentującego poglądy opisane w źródle 1. Następnie podaj literę zdjęcia ze źródła 2., na którym go przedstawiono.

Imię i nazwisko	Numer zdjęcia

15.2. Przedstawionych na zdjęciach w źródle 2. polityków przyporządkuj do wydarzeń, w których uczestniczyli. Obok wydarzenia wpisz literę odpowiadającą zdjęciu danej osoby. Jeden z przedstawionych polityków brał udział w dwóch z wymienionych wydarzeń.

Wydarzenia	Litera zdjęcia
Proces brzeski	
Konferencja paryska	
III powstanie śląskie	
Powstanie wielkopolskie	

15.3. Spośród wydarzeń, wymienionych w tabeli do zadania 15.2., wybierz to, które miało miejsce najpóźniej. Podaj nazwę tego wydarzenia, a następnie postaw znak „X” obok jednego prawdziwego zdania na jego temat.

Nazwa wydarzenia:

Było to powstanie wymierzone przeciwko Niemcom.	
Był to pokazowy proces przywódców Polskiego Państwa Podziemnego.	
Po zakończeniu obrad podpisano traktat wersalski.	
Po jego zakończeniu Zaolzie zostało przyłączone do Polski.	
Był to proces polityczny wobec przywódców antysanacyjnego Centrolewu.	
Było to jedyne zwycięskie powstanie.	
Miało miejsce przed plebiscytem na Warmii, Mazurach i Powiślu.	

...../ 8 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 16

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenia.

Źródło 1. Fragment przemówienia Naczelnego Wodza Wojska Polskiego, maj 1920 r.

Polska i Ukraina przeżyły ciężką niewolę. [...] Niewola i prześladowanie były stałym udziałem obydwu krajów. [...] I w błysku naszych bagnatów i naszych szabel nie powinniście widzieć nowego narzucania cudzej woli. Chcę, abyście w nim widzieli odbłysek swej wolności. Ataman wasz w pięknej swej odezwie obiecał zwołać jak najprędzej wolny sejm w wolnej Ukrainie. Szczęśliwym będę, kiedy nie ja – mały sługa swego narodu – ale przedstawiciele sejmu polskiego i ukraińskiego ustanowią wspólną płaszczyznę porozumienia.

Źródło: [...], Pisma zbiorowe: wydanie prac dotychczas drukiem ogłoszonych, t. 5, s. 158-159.

16.1. Podaj imię i nazwisko autora przemówienia.

--

16.2. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Poza pełnieniem funkcji Naczelnego Wodza autor przemówienia w omawianym czasie sprawował również urząd:

A. ministra spraw wojskowych.

B. Prezydenta RP.

C. Naczelnika Państwa.

D. premiera.

16.3. Podaj imię i nazwisko osoby określonej w tekście jako „ataman wasz”.

--

16.4. Na podstawie treści wypowiedzi oraz daty wskaż wydarzenie, które było podstawą optymistycznych ocen możliwości współdziałania obydwu narodów. W odpowiednim wierszu sąsiedniej kolumny wpisz znak „X”

1.	Bitwa warszawska	
2.	Bitwa nad Niemnem	
3.	Wyprawa kijowska	
4.	Pokój ryski	

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 17

Źródło 1.

W 1910 [...] wynalazł pierwszą w dziejach ręczną kamerę filmową do zdjęć reporterskich, którą nazwał aeroskopem. [...] W 1911 rozpoczęto jej produkcję w Wielkiej Brytanii. Na międzynarodowej wystawie kinematograficznej w Londynie w VI 1913 kamera została nagrodzona wielkim złotym medalem. Od 1914 używano jej z powodzeniem do filmowania walk na froncie zachodnim podczas I wojny światowej.

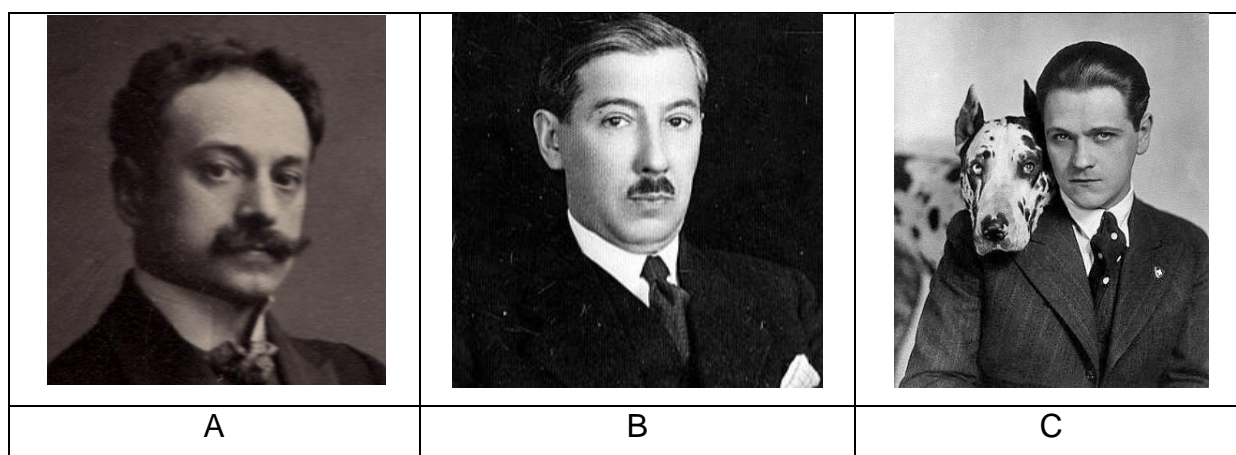
Źródło: <https://gigancinauki.pl/gn/edukacja/82624,Swego-nie-znacie-Polski-wklad-do-cywilizacji-naukowo-technicznej-w-zarysie.html>

Źródło 2.

Wybór ten wynikał z trzech przesłanek. Po pierwsze, było to strategiczne położenie w równej odległości od wschodniej i zachodniej granicy kraju. Po drugie, w regionie tym istniało przeludnienie wsi i tania siła robocza. Po trzecie zaś, dodatkową korzyścią gospodarczą było umieszczenie tu rynku zbytu na produkty rolne ze wschodniej Polski oraz surowców i półfabrykatów z Górnego Śląska. Co więcej, na miejscu istniały dostępne źródła energii: złoża gazu ziemnego oraz górskie rzeki, stanowiące podstawę energetyki wodnej.

Źródło: <https://dzieje.pl/aktualnosci/prof-wojciech-roszkowski-o-centralnym-okregu-przemyslowym>

Źródło 3.

Źródło: [http://www.kazimierz\[...\].com](http://www.kazimierz[...].com), pl.wikipedia.org

17.1. Podaj imiona i nazwiska osób opisanych w źródłach 1. i 2.

Źródło	Imię i nazwisko
1.	
2.	

17.2. Podaj literę, którą oznaczono zdjęcie inżyniera, którego dotyczy źródło 1.

Litera:

...../ 3 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 18

Źródło 1.

8 października 1939 r.

Cała odpowiedzialność przed narodem za powodzenie naszych wysiłków spoczywa wyłącznie na Panu, Generale. Nie może ani na chwilę Pan Generał zapomnieć, że

ani Pan Prezydent Rzeczypospolitej, ani reszta członków rządu [...] nie uosabiają, ani wobec naszych sprzymierzeńców, ani wobec kraju, tych wielkich nadziei, jakie pokładamy w Panu, Drogi Generale.

Ignacy Jan Paderewski

Cytat: M.M. Drozdowski, Ignacy Jan Paderewski. Zarys biografii politycznej, Warszawa 1981, s. 238.

18.1. Podaj imię i nazwisko adresata listu.

--

18.2. Za pomocą „X” zaznacz dwie funkcje, które w czasie II wojny światowej pełnił adresat cytowanego listu.

A.	Premier Rządu RP na Uchodźstwie	
B.	Przewodniczący Rady Narodowej RP na Uchodźstwie.	
C.	Delegat Rządu RP na Kraj	
D.	Dowódca Służby Zwycięstwu Polski.	
E.	Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych RP	

18.3. Podaj nazwy dwóch państw, które autor listu w październiku 1939 r. określał mianem „naszych sprzymierzeńców”.

1.	
2.	

...../ 5 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 19

Źródło 1. Wiersz Władysława Broniewskiego z okresu II wojny światowej

Nasze granice naszli znienacka,
słupy graniczne zewsząd zrąbali...
Idzie Kresowa, idzie Karpacka
w dymie eksplozji, w huku batalii.

Nasze granice?... – trzeba ich szukać
w rytmie kaemów, w chrzęście pancerzy.
My już to wiemy, stara nauka
polskich tułaczy, polskich żołnierzy.
Idzie Karpacka, idzie Kresowa,
wałą armaty, trzeszczą spandau-y.

Padnie nas wielu w pięknej Italii,
żywi umarłych grzebmy i liczymy,
potem pójdziemy dalej i dalej
stawiać, przestawiać słupy graniczne.

Źródło: <https://warhist.pl/slowo-o-zolnierzu/>

19.1. Odnosząc się do słów: „Nasze granice naszli znienacka, słupy graniczne zewsząd zrąbali...” podaj pełne nazwy państw, które dopuściły się wspomnianej agresji.

Pełna nazwa państwa:
Pełna nazwa państwa:

19.2. Wybierz właściwe zakończenie zdania.

Dowódcą polskich żołnierzy w „pięknej Italii” był:

A. Stanisław Sosabowski.

C. Stanisław Maczek.

B. Zygmunt Berling.

D. Władysław Anders.

...../ 3 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 20

Na podstawie źródeł oraz własnej wiedzy uzupełnij tabelę – wpisz obok fragmentów biografii odpowiadające im nazwiska.

	Fragment biografii	Nazwisko
1.	[W] 1912 organizator Sokolich Drużyn Polowych i 1914 komendant Legionu Wschodniego; od 1916 dowódca II Brygady Legionów Polskich; [w latach] 1918–19 dowódca naczelny Armii Polskiej we Francji; [...] [w] 1919 mianowany generałem broni; [...] [w] 1936 współorganizator Frontu Morges [...].	
2.	[...] od 1908 w Związku Walki Czynnej, [...]; bliski współpracownik J. Piłsudskiego; [...] w czasie I wojny świat. w Legionach Polskich, [...] w wojnie polsko-bolszewickiej dowódca 3. armii, 7 V 1920 zajął Kijów; [...] podczas przewrotu majowego 1926 poparł Piłsudskiego [...]; od V 1935 generalny inspektor sił zbrojnych; od 1936 marszałek Polski; [...] w kampanii wrześniowej 1939 Naczelny Wódz; 17 IX 1939 przeszedł do Rumunii, internowany; [...].	

3.	1914–18 w Legionach Polskich i POW; jeden z najbardziej zaufanych współpracowników J. Piłsudskiego; od 1918 w WP; 1922–23 attaché wojskowy w Paryżu; współorganizator przewrotu majowego 1926; 1930 wicepremier; 1930–1932 wiceminister, 1932–1939 minister spraw zagranicznych; realizator koncepcji polityki zagranicznej Piłsudskiego — zakładał jej oparcie na równowadze między Niemcami a ZSRR (dążył do zachowania z nimi równorzędnie poprawnych stosunków — pakt o nieagresji 1932, 1934) oraz utrzymaniu niezależności politycznej od sojuszniczej Francji; [...] 5 IV 1939 odrzucił żądania Niemiec włączenia Gdańska do Rzeszy i wyznaczenia eksterytorialnych linii komunikacyjnych przez polskie Pomorze do Prus Wschodnich; zawarł sojusze obronne z Wielką Brytanią i Francją [...].	
----	--	--

Źródło: <https://encyklopedia.pwn.pl/>

...../ 3 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 21

Źródło 1.

Organizacja, która przyjęła z czasem nazwę Konspiracyjne Wojsko Polskie, szybko się rozwinęła, licząc w połowie 1946 r. około 2,6 tysiąca osób. [...] Najbardziej spektakularna w działalności KWP była tzw. „akcja na Radomsko”, w efekcie której uwolniono w nocy z 19 na 20 kwietnia 1946 r. z więzienia w Radomsku 57 mieszkańców, zatrzymanych za wspieranie partyzantów. [Dowódca], aresztowany w 1946 r. przed Wojskowym Sądem Rejonowym w Łodzi, przyznał się do zarzucanych mu czynów, biorąc odpowiedzialność za działania KWP, które znalazły

odzwierciedlenie w rozkazach i meldunkach organizacji. Stwierdził jednocześnie, że „nie poczuwa się do winy”. Wielokrotnie wskazywał w swych wyjaśnieniach na panujące w Polsce bezprawie. Na mocy wyroku Wojskowego Sądu Rejonowego w Łodzi z 17 grudnia „Warszyc” został skazany na karę śmierci. Według dokumentacji sądowej wyrok na nim i pięciu jego podkomendnych wykonano 19 lutego 1947 r.

Źródło: [https://zolnierze\[...\]](https://zolnierze[...].).

21.1. Podaj imię i nazwisko postaci opisanej w tekście.

21.2. Podaj stosowane we współczesnej historiografii określenie stosowane wobec członków powojennego podziemia antykomunistycznego.

21.3. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Karę śmierci na „Warszycu” wykonano w tym samym roku, w którym:

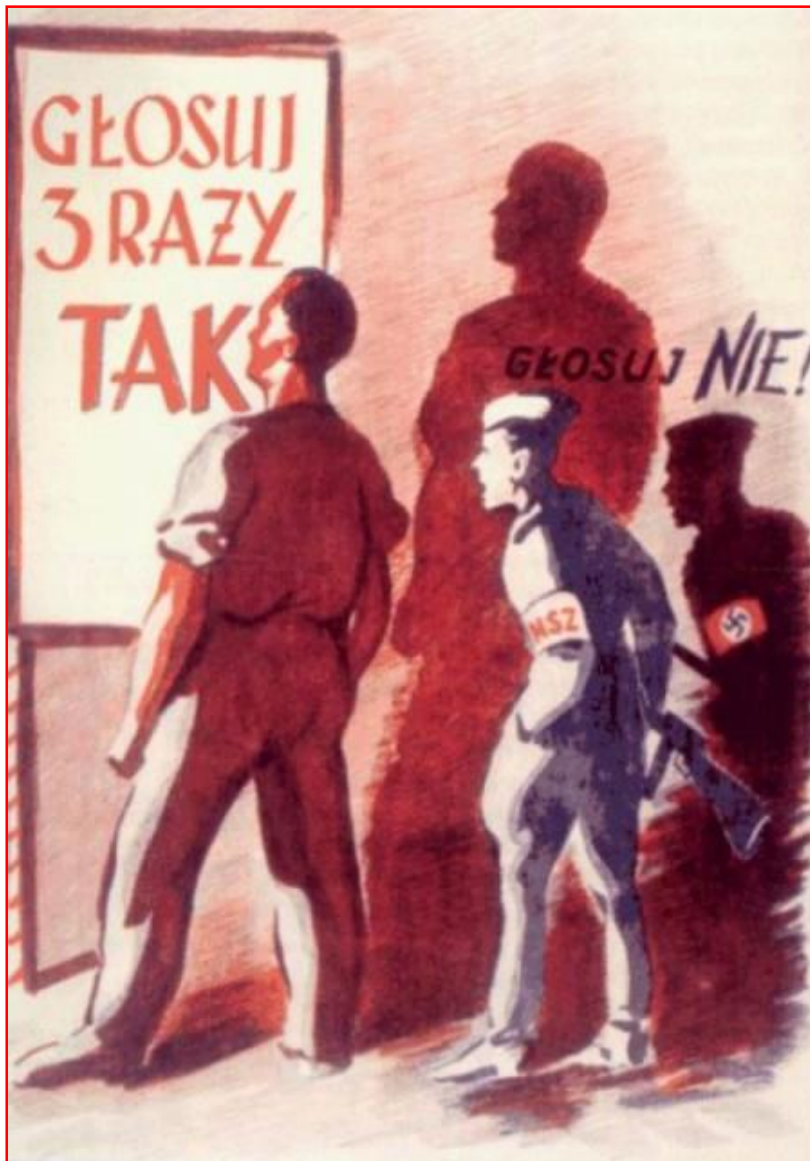
- A. Winston Churchill wygłosił słynne przemówienie w Fulton.
- B. wybuchła wojna w Korei.
- C. prezydent USA Harry Truman przedstawił Kongresowi doktrynę powstrzymywania.
- D. powstała Republika Federalna Niemiec.

...../ 3 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 22

Źródło 1.

Źródło: <https://historia.org.pl/2015/04/13/3-x-tak-czyli-propaganda-ppr/>

22.1. Wybierz właściwe zakończenie zdania.

Wydarzenie, w związku z którym powstał plakat, miało miejsce w roku:

A. 1944.	C. 1947.
B. 1946.	D. 1952.

22.2. Rozwiń skrót nazwy organizacji widocznej na opasce żołnierza nawołującego „Głosuj NIE!”

22.3. Interpretując symbole umieszczone na plakacie wyjaśnij, do kogo autor plakatu przyrównał żołnierza nawołującego do głosowania „NIE”.

...../ 3 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 23

Źródło 1.

Komenda Armii Krajowej zdecydowała się przerzucić nowoprzybyłego żołnierza do Okręgu [...], który nastarczał trudności, jako że znajdował się na granicy Generalnej Guberni z III Rzeszą. W Piotrkowie Trybunalskim „Gaj”, bo pod takim pseudonimem funkcjonował cichociemny, począł formować K e d y w, [...] a że ze swych zadań wywiązywał się bezbłędnie jeszcze w styczniu 1943 roku otrzymał nominację na szefa Kedywu całego okręgu [...].

Źródło: <https://tropyhistorii.wordpress.com/tag/cichociemny-filolog/>

Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Cichociemny o pseudonimie „Gaj” został w 1943 roku szefem:

A. Związku Odwetu.	C. Szarych Szeregów.
B. Związku Walki Zbrojnej.	D. Kierownictwa Dywersji.

...../ 1 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 24

Źródło 1. Fragment rozkazu

Postępująca szybko ofensywa sowiecka doprowadzić może do zajęcia krótkim czasie całej Polski. [...] Polska według sowieckiej recepty nie jest tą Polską, o którą bijemy się szósty rok z Niemcami[...] Walki z Sowietami nie chcemy prowadzić, ale nigdy nie zgodzimy się na inne życie, jak tylko w całkowicie suwerennym, niepodległym i sprawiedliwie urządzonym społecznym Państwie Polskim. [...] Żołnierze Armii Krajowej! Daję Wam ostatni rozkaz. Dalszą swą pracę i działalność prowadźcie w duchu odzyskania pełnej niepodległości Państwa. [...] Starajcie się być przewodnikami Narodu [...]. W tym działaniu każdy z Was musi być dla siebie dowódcą. [...] zwalnim Was z przysięgi i rozwiązuję szeregi AK.

A. Szwarec, M. Urbański, P. Wiczorkiewicz, 100 postaci, które tworzyły historię Polski, Warszawa 2002, s. 416, <https://przystanekhistoria.pl/pa2/biblioteka-cyfrowa/patroni-naszyc-ulic/>.

Podaj nazwisko autora powyższego rozkazu.

...../ 1 pkt.

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

Zadanie nr 25

Źródło 1.

Źródło: Fotografia ze zbiorów autora.

25.1. Podaj imię i nazwisko osoby, która została otoczona na zdjęciu ze źródła 1. białym kartuszem.

25.2. Rozstrzygnij, czy oznaczona postać słusznie została ukazana w gronie ojców polskiej niepodległości.

Rozstrzygnięcie:

25.3. Uzasadnij swoją odpowiedź na pytanie 25.2., odnosząc się do wiedzy własnej.

Uzasadnienie:

25.4. Zaznacz właściwe zakończenie zdania.

Msze za Ojczyznę odprawiano w głogowieckim kościele w roku:

A. 1918.

C. 1939.

B. 1920.

D. 1983.

...../ 4 pkt

(liczba uzyskanych punktów/maksymalna liczba punktów)

BRUDNOPIS